

Forfatter: Kingo, Thomas

Titel: Digtning i udvalg

Citation: Kingo, Thomas: "Digtning i udvalg", i Kingo, Thomas: *Digtning i udvalg*, udg. af Marita Akhøj Nielsen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1995, s. 542.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kingo09val-shoot-idm140375699937488/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Digtning i udvalg

Overskrift

Overskrift: indskrift.

- 1 *Foster Moder*: jordemoder, plejemoder.
 - 2 *Sølv-pukled*: sølvbugnende. – *Possens*: nl. Numedalslågens. – *Floder*: løb.
 - 3 *Bekysces*: kysces.
 - 4 *Vunderfulde*: underfulde.
 - 5 *maa*: kan.
 - 10 *overtriner*: overgår.
 - 12 *pris*: ære; pris.
- Havn*: Hafnia, lat.: i København.

Under Christian V's portræt i Norske Lov

Trykt efter SS II, s. 155, der gengiver teksten i *Kong Christian den Femtis Norske Lov*, 1687.

- 311
- 1 *Nordens Ære*: Foruden Danmark-Norge ønskede den da. krone at hævde sit herradømme over i det mindste de tidlige da.-no. dele af Sverige.
 - 2 *afkygget*: afspejlet.
 - 4 *Hennens Frygt*: guds frygt. – *Retens ... Sool*: jf. Mal. 4,2; verslinien spiller på Christian V's vaagsprog "Guds frygt og retfærdighed".
 - 5 *hvor*: hvordan.
 - 6 *Skiel*: rimelighed.
 - 7 *Flek*: flække.
 - 8 *prise*: lovpriser; skal lovprise. – *aldrig døe*: nl. leve i eftermælet.

Til ... Brigitte Baltzlow

Trykt efter SS I s. 307-308, der gengiver Kingos egenhændige original, afbildet s. 312-314; brevet findes i Det kongelige Bibliotek.

- 315
- Blood*: skogt. – *Vølheprydele*: velsmykkede. – *J*: jomfru. – *Brigitte Baltzlow*: 1665-1744, i 1694 gift med Kingo kort efter hans anden kones død. – *indfaldende*: indtræffende. – *Nafis Dag*: den dag, der i kalenderen bærer samme (helgen)navn som en person, og som fej-

redes i lighed med fødselsdagen nu; 1. februar fejres den irske helgeninde Brigitta, der levede et fromt liv i kyskhed.

- 1 *Blide*: ordspil på blidemåned, det gamle navn for februar. – *optlinke*: skinne frem.
 - 2 *Naaer*: nådegaver. – *vinke*: gøre tegn; blinke; vinke.
 - 3 *Cherubim*: keruberne, de vingede væsener, der var anbragt på låget af pagtens ark; dette opfattedes som Guds sæde, jf. 2.Mos 25,10-22.
 - 4 *skult og betegnet*: Stentavlerne med pagten mellem Gud og hans folk skjules af låget med keruberne, der samtidig var tegn på taviernes tilstedeværelse.
 - 5 *vender*: forandrer.
 - 7 *sær*: særlig. – *hvad*: hvad der. – *Lykken*: skæbnet; lykken. – *legges til*: tilregnes.
 - 8 *Drift*: bedrift. – *tilregnes*: tilregnes. – *vil*: må.
 - 9 *af*: ud af.
 - 10 *Safaned*: safaragule. – *Rok*: dragt. – *ophøje*: hæve.
 - 11 *Pirament*: himmelhvælving. – *jo*: ikke.
 - 12 *Af*: takket være.
 - 13 *det ... regne*: det kan så ruske og regne (så man ikke kan se hinlen).
 - 14 *dei ... ey*: det er ikke nødvendigt. – *tegne*: skrive (nl. som kalenderhelgen).
 - 16 *Rünstok*: kalender (i form af en stok med indridsede mærker). – *skær*: skærer.
 - 17 *og*: også.
 - 20 *med ... Krüd*: Tanken er, at Gud og ikke paven afgør et menneskes moralske kvalitet.
 - 21 *Almanacke*: kalendere.
 - 22 *fort*: optørt. – *Rullen*: fortegnelsen.
 - 23 *betræd*: betrædt. – *Løft*: efterladt. – *Fied*: spor.
 - 24 *Betrykt af*: påtrykt. – *for ... med*: for at enhver må følge med (i deres spor).
- 316
- 28 *Stavn*: bolig.
 - 29 *føje*: god grund.
 - 31 *end*: endnu.
 - 32 *Som*: hvilket. – *exempelvis*: som eksempel (til efterfølgelse).
 - 33 *forbinder*: forpligter. – *at*: så at. – *i Tidens minde*: i erindring om tiden; med tidens samtykke.
 - 34 *binde*: forpligte, nl. ved et bindebrev; bindebrev, der tit indeholdt hårdt bundne knuder eller smykker i form af ringe og bånd, sendtes til folk på deres navnedag og forpligtede

- dem som regel til at løse sig, f.eks. ved at give middag; sikk-
ken indførtes fra Tykland o. 1600.
- 36 *Følge-Knuder*: faste knuder med magisk kraft. – *kunstig*:
kunstfærdigt.
- 37 *ræde*: trække på snor.
- 38 *føje*: ringe.
- 39 *smide*: smede. – *Demant*: diaman.
- 40 *straal*: strålende.
- 43 *estu*: er du.
- 44 *Trods*: selvom.
- Velædle Jomfruens*: den velædle jomfrus. – *Hulde*: trofaste. – *Dyders*
Kiendere: kender af (jomfruens) dyder.

Danmarks Og Norges Kirkers Forordned Psalme-Bog. Vinter-Parten

Af salmebogen trykkes her passionssalmerne, der tilsammen gendigter Jesu lidelsehistorie. Fra gammel tid har man samlet de fire evangeliers be-
retrænger om Jesu lidelse og død til én fortælling, der anvendes ved guds-
tjenesterne; det er denne fortælling, Kingo gendigter. Noterne henviser til
Matt., hvor evangelierne stemmer overens, og ellers til de enkelte skrift-
steder. Kingos salmer er skrevet til hverdagsgudstjenesterne i fasteugerne,
tiden mellem fastelavn og påske, og til langfredag. Salmerne har samme
metrum og samme melodiangivelse, »Som en Hiort med Tørst befangen«,
der er en gendigtning af Sal. 42, som blev oversat til da. ca. 1611 af Søren
Bille; melodien (DDK nr. 221) kan føres tilbage til Claude Goudimel og
findes herhjemme tidligst trykt i Thomas Willumsen: *Paraphrasis Danica*
Psalmorum Davidis, 1641. Opstandelsesalmen »Som dend Gyléne Sool
frembruyders«, der er beregnet til påskedag, slutter sig til passionssalmerne;
den har samme metrum som de, men Kingo angiver en anden melodi.
Salmerne er trykt efter SS IV, s. 276-288, 317-321, 333-344, 361-377,
400-409, 420-427, 453-457, 465-474 og 513-516. SS gengiver i alt væ-
sentligt teksten i det eksemplar af originaludgaven fra 1689, der har til-
hørt Christian V, og som findes i Det kongelige Bibliotek.

- 317 Titeltavlen findes kun i få eksemplarer af værket; dets tekster ly-
der: *Lofuet Herren I Himle og de Wænde Som ere ofuer Himlene: Hælleh-
jal*: Sal. 148,4. – *Lofuet*: lovpris. – *lofuet hannem alle hans engle og alii*
Hans haer: Sal. 148,2. – *Soel, maene, alle liuse stierne lofue hannem*: Sal.
148,3. – *liuse*: lyse. – *lofue*: skal lovprise. – DANMARKES og
NORGES Kirkers ny Psalmebog Samlet og indrettet af THOMAS
KINGO. D. BISCOP udi Fyens Stift. – D.: doktor. – I Konger par